
1. Örkeny

Több mint 100 esztendővel ezelőtt, 1912. április 5-én született Örkeny István. A magyar groteszk próza megteremtőjéről és életútjáról egy-egy írás áll rendelkezésére az UTF-8 kódolású *emlekek.txt* és *eletut.txt* állományokban. Készítse el a mellékelt mintának és a leírásnak megfelelő dokumentumot! A szöveg tagolásához ne alkalmazzon felesleges, üres bekezdéseket!

1. Hozza létre szövegszerkesztő program segítségével az *orkenyistvan* nevű állományt a program alapértelmezett formátumában az *emlekek.txt* állomány felhasználásával!
2. Legyen a dokumentum álló tájolású és A4-es lapméretű! A bal és a jobb oldali margót 2,2 cm-re, a felsőt és az alsót 2,6 cm-re állítsa be!
3. A forrásban sok idézőjel szerepel, de ezek használata és típusa – mind a kezdő, mind a záró idézőjelek esetén – nem felel meg a magyar helyesírásnak. Javítsa ki ezeket a dokumentumban! Helyesen a kezdő idézőjel alul, a záró pedig felül helyezkedik el. Minta a téves és a helyes idézőjel-típusra, használatra:

"helytelenül" és „helyesen”.

4. A szövegtörzs karakterei – ahol más előírás nincs – Times New Roman (Nimbus Roman) betűtípusúak és 11 pontos betűméretűek legyenek!
5. Ahol a leírás vagy a minta mást nem kíván, végezze el a következő beállításokat!
 - a. A dokumentumban a sorköz legyen egyszeres, a bekezdéseket tegye sorkizárttá!
 - b. Állítsa be, hogy a bekezdések első sorai a margótól 0,5 cm-rel behúzva kezdődjenek!
 - c. A bekezdések után 3 pontos térköz legyen!
6. Készítse el a cím és az öt alcím formázását az alábbiak szerint!
 - a. A címhez 27 pontos, az alcímekhez pedig 17 pontos betűméretet, kiskapitális és félkövér betűstílust alkalmazzon!
 - b. A cím és az alcímek előtt 3, utánuk 6 pontos térköz legyen! Állítsa be, hogy az alcímek egy oldalra kerüljenek az azokat követő bekezdéssel!
 - c. Az alcímeket az alatta levő szövegtől vékonyabb, és a felette lévőből vastagabb fekete színű vonallal válassza el a szövegtükör teljes szélességében!
7. A cím utáni kapcsos zárójelben lévő forrás szövegét helyezze a címhez „*”-gal jelzett lábjegyzetbe! A lábjegyzet szövege Times New Roman (Nimbus Roman) betűtípusú, 8 pontos karakterméretű és dőlt stílusú legyen! A kapcsos zárójeleket és a benne lévő szöveget törölje a dokumentumból!
8. Az első bekezdés mellé helyezze el Örkeny István fotóját, a *kep1960.jpg* képet a mintának megfelelően! A kép méretét módosítsa arányosan úgy, hogy a szélessége 4 cm legyen! A képet vékony fekete vonallal szegélyezze!
9. A dokumentum élőlábában alkalmazzon oldalszámozást Times New Roman (Nimbus Roman) betűtípussal, a minta szerinti vízszintes elhelyezkedéssel és 13 pontos betűmérettel!

A feladat folytatása a következő oldalon található.

10. Az oldalszámok elé szúrja be a *minta.png* képet! A kép szélességét állítsa 3,8, a magasságát 0,5 cm-re! A képet a mintának megfelelően tükrözve helyezze el az oldalszámok után is! Ismételt szöközők használata nélkül, tetszőleges módszerrel oldja meg, hogy a képek és az oldalszámok között vízszintesen a mintához hasonló távolság legyen!
11. Örkény István életútjának kronológiáját az *eletut.txt* állományban tabulátorokkal tagolt szövegfájl tartalmazza. Készítse el az „*Életút*” alcím után az oszlopos szerkezetet behúzások és tabulátorok használatával!
- A bekezdések 0,7 cm bal és 2,3 cm függő behúzásúak legyenek!
 - A teljes listát formázza 8 pontos betűmérettel és dőlt betűstílussal!
 - A bekezdések háttere világosszürke legyen! Állítson balról az alapértelmezettnél vastagabb fekete szegélyt!
12. A dokumentumban alkalmazzon elválasztást!

40 pont

Minta:

EMLÉKEK ÖRKÉNY ISTVÁN RÓL *

„Ö mindig regényt akart írni, de soha nem tudta megírni. Talán ezzel a szemlélettel nem lehetett egy nagyregényt végigvinni” – mesélte a szociológus Örkény Antal, Örkény István fia apja személyes drámáját. Az egypercesek zsenije mindig a nagyra vágyott, az mégsem jöhetett össze. „A novellái nagyon sűrített művek, amikbe jól át tudta vinni a személyiségét. Érzékeny volt, felismerte az ellentmondásokat, de volt benne egy humanista értékrend, ami a kisember vergődéséről, nevésségesnek látszó küzdelméről szól. Közben az embert nagyon szerette” – mondta Örkény Antal az Egypercesekről, amikről az író azt mondta: Nincsenek buta emberek, csak rossz Egypercesek!

Az író harmadik felesége, Radnóti Zsuzsa sok energiát felemészít, magányos küzdelemként ita le a helyzetet, ami alapján Örkény azt gondolta, csak „pörköltöt” ír: „Sok regényterve, félbehagyott szövege volt. Újra és újra neki-gyürkőzött, és miközben megszűntek az egypercesek, a kisregények, a drámák, a roppant energiával készült nagy terjedelmű vállalkozások viszont sorban félbe maradtak.”

Fanyarul, önironikusan így vallott ezekről a sok energiát felemészítő, magányos küzdelmekről: „Időbe-osztásom a következő: reggel, amikor még friss és fogékony a fejem, a regényen dolgozom. Délután, amikor már nem friss, se nem fogékony a fejem, más egyebet írok. Az öt év alatt (délutánonként) megírtam egy csomó normális novellát, aztán egy csomó „egyperces” novellát, körülbelül két vagy három szindarabot, csupa mellékterméket, valahogy úgy, ahogy a házasszony a karajról levagdalt húsdarabkákból, hogy ne vesszenek el, összecsap egy kis pörköltöt. Öt év óta pörköltöt publikálok.”

A HADIFOGSÁGBAN MINDENT MEGKAPOTT

Örkény István élete különös vargabetűvel tarkított. 1942 elején munkaszolgálatos lett Nagykátán, utána a doni frontra vitték. 1943 elején pedig már hadifogságba került félmillió magyarral. 1945-ig a Tamarov melletti gyűjtőtáborban élt, később a Központi Antifasiszta Iskolában kellett tanítania Krasznogarszkban. Tanátársai Rákosi Mátyás, Révai József és Lukács György voltak. Haza csak úgy mehetett, hogy belép a kommunista pártba.

A hadifogságból hazatérve jó néhány évig hiútt az új rendszerben, egy új világban, s egyfajta „vakság uralkodott rajta”, ahogyan ő fogalmazott. Majd a kiábrándulás következett, a forradalom után pedig a hatalom elutasította, és megpróbálta elhallgattatni. A hatvanas években visszatérhetett, távolságtartó viszonyt alakított ki a rendszerrel szemben, Radnóti Zsuzsa szerint úgy tűnt, a kultúrpolitika tudomásul is vette. (Le-számítva egy-egy támadást, például, ahogy a Niagara nagykévéház című novelláját fogadta a hivatalos kritika, vagy, hogy a Pisti a vérzivatarban című drámáját tíz évre csak betiltották).

Fia szerint különös fontosságot jelentett életművében a hadifogság: „A döntő a hadifogság volt. Ott meg-kapta, amit mindig is akart, megazadulhatott a polgári státuszától. Nem szerette, hogy a státusza határozza meg, hogy kicsoda. Ott egy senki volt”. Az író apja jónódú, asszimilálódott zsidó patikus volt, aki a legendák szerint több patikáját eljásztotta, majd nyerte vissza kártyázások alkalmával. A polgári értékrenddel ezért sem tudott soha mit kezdeni Örkény.

56 UTÁN CSAK ÖNMAGA MARADT

Írói pályafutásában 1956 után következett be a fordulópont, addig főleg termelési regényeket és szocio-gráfákat írt. Az október 23-ai forradalomban Örkény az Irószövetség elnökségi tagjaként vett részt, és ő mondta el azt a sokat idézett fontos beszédet a Szabad Kossuth Rádió indulásakor október 30-án: „A Rádió éveken át a hazugság szerszáma volt. Parancsokat hajtott végre. Hazudott éjjel, hazudott nappal, hazudott minden hullámhosszon”. A mondtak miatt őt is kihallgatták, majd nem publikálhatott éveket. Aczél György gyógyszerészeti munkába kényszerítette.

* Valutka László: Örkény: Öt évig pörköltöt írtam URL: http://index.hu/kultura/2012/04/05/orkeny_ot_evig_porkoltet_irtam/

1

Minta az Örkeny feladathoz:

„A forradalom után évekig nem jelenhetett meg egy sora sem, szilenciummal sújtották. Elment dolgozni, hogy megéljen. Nagy csönd lett körülötte és benne is” – meséli Radnóti Zsuzsa, aki emlékeztet minket egy interjúra, amiben az író azt mondja: öt évig csak magának írhatott, amivel közelebb kerülhetett önmagához. Ekkor szűnt meg a nyomás rajta, csökkentek az elvárások. Ekkor születtek az első egypercesek, ami egy rendkívül süttet, szórakoztató szövegvilágot hozott: „Megír egy nagyregényt másfél oldalon” – mondja Örkeny Antal az 1968-ban megjelent Egyperces novellákról. A könyvet nagyon szerették, gyorsan és sokan vásárolták őket. Nyelvet és műfajt teremtett Örkeny a rendszer leírásához, talán ez legkomolyabb írói sikere, de minden bizonnyal a legnépszerűbb.

Pedig nem vicces írásoknak szánta szövegeit, hanem véres valóságnak. Ahogyan ő fogalmazott 1975-ben: „Az igazság az, hogy – legalábbis az én véleményem szerint – ilyen az a világ, amelyben élünk. Lehet, hogy amit írok, annak nincs általános érvénye, mert talán csak a mi mai magyar világunk ilyen. De amit fonáknak, groteszknak vagy humorosnak vélek írásaimban, azt, higgye el: én egy mosoly nélkül írom le, mert véres valóságnak látom, tehát olyanuk ábrázolom.”

Örkeny szépen megfogalmazta sokszor hallott definíciójában, hogy mi a groteszk: „Szíveskedjék természetesen állni, melyen előrehajolni, s ebben a pozitívumában maradvá, a két lába közt hátratekinteni: Köszönöm”.

Műveit sok nyelvre lefordították, darabjait New Yorktól Athénon át Japánig sok helyen bemutatták, népszerűek voltak, pedig Örkeny Antal szerint kulturális és társadalmi beágyazottsága miatt sok helyen nem értékelték: „Ahogy távolodnak a szövegei, darabjai Magyarországtól, úgy válnak ezek a művek egyre érthetlenebbé. Ématt volt benne egy kicsi keserűség, mert rájött, hogy ezeket a kulturális kódokat nem lehet lefordítani”.

KEGY VOLT, HOGY SZABADON ÉLHETETT

A hatvanas évek elején csökkent Aczél figyelme és szigora, mert az Új Írásban engedéllyel, de megjelenhetett írása, sőt hírtelen néhány fontos irodalmi újság, a Kortárs vagy az Elet és Irodalom is közölte szövegeit. Addig hiába küldöztette írásait, azok nem jelentek meg. Legsikeresebb műveit ekkor kezdte írni, és a hatvanas években a nagyközönség körében is népszerű lett Örkeny. Radnóti Zsuzsa így emlékezik erre: „Kegyeltnek nem mondanám. Semmi kegyet nem kért és nem is kapott. Persze, visszatekintve a mából, tőle kölcsön vett írónival mondhatjuk azt is, hogy persze, már az is kegy volt, ha valaki szabadon élhetett, írhatott, utazhatott és megjelenhetett. A Kossuth szakszaki kitüntetés, az egypercesek, a Tótkék, a M...”

Örkeny különleges írói tehetsége abban mérhető, hogy közben a rendszer megírta, hogy közben a kommunizmus és a rendszer ugyanazért. „Ha mindketten ugyanazért szerették önmaguk megkérdőjelezését” – jutott a végeredményre.

„Ha azt nézzük, tisztességes tudott maradni és hogy egyszerű meghúzni a határt a tisztesség és könnyű. Nemcsak személy szerint ő élt tisztességgel a művek egy más értéksínten tartani, ami már hető időszakot Örkeny Antal. Hozzátette, hogy mindennel szemben, így a rendszerrel is. Nem volt hol van a jó a társadalomban, ami nem volt egy...”

A RENDSZER BELSEJE

Az abszurd gondolkodás Örkeny sajátja volt, vett, végül megtalálta: Egypercesek, Macskajáték Örkeny Antal emlékeztet minket azokra a szemé... éve. A leveleket a gyerekeitől külön elő Örkeny... dokkodás is megmutatja magát bennük.

Írói sikerét annak köszönheti, hogy hiába volt távolságtartással kezelte, képes volt megkülönbö...

élete során fia szerint, de az életművet jelentő munkákban ezek nem látszódnak. A Rákosi hatvanadik születésnapjára írt köszöntőversen és a termelési regényeken persze látszódtak.

Örkeny nemcsak egy rendszer lényegét mutatta meg abszurd történeteiben, hanem a mai napig a lehető legtöbbet mondja el a diktatúrák működéséről, és a magyar emberek gondolkodásmódjáról is. Örkeny Antal szerint „meg akarjuk érteni a saját világunkat, de mindannyian különbözőnk, elég lényegesen ráadásul. Megpróbálta megragadni az életünk kulturális beágyazottságát és a kultúránkat, az értékeinket, viselkedéseinket, éppen ezért szövegei hozzásegítettek a megértéshez, és a mai napig nagy segítséget jelentenek.”

ÉLETÚT

1912. április 5.	Megszületik Örkeny István
1930	Érettségi
1934-36	Keresztmetszet címen irodalmi újságot alapít (Németh László, Weöres Sándor és Illyés Gyula is ír ide)
1936	Elveszi első feleségét, Gönczy Flórit.
1938-40	Külöldi tanulmányi utazások
1941	Végzettségértékelést diplomázott, megjelent Tengerpart című novelláskötete.
1942	Manuskriptokért letűt Nagykövetség.
1943	Hadhőrség
1945	Közvetítőszolgálatban köztisztviselő és irodalmi tanács a Közvetítő Államvédelmi Iskolában
1946	Megjelennek az Emékezők és a Légyek népe című munkái, illetve a Voronyezs című dráma. Újságíróként a Szabad Népben helyezkedik el.
1948	Felcsúgól veszi F. Nagy Angélikát. Két gyermekük születik, Angéla és Antal. Budán börtönbe kerülnek második novelláskötete.
1951	Házastársak címen termelési regényt írt, amelyben a főhős brigádossal együtt négyezer szászokban tiltakozik a vállalkozást.
1952. március 9.	Rákosi születésnapjára köszöntőverset írt Illyés Gyula, Zelk Zoltán, Déry Tibor társaságában.
1956	Az Írószövetség elnökségi tagja volt, beszédet mondott a rádióban a hazugságról. Ezután következtek az elhallgatások: évei, ami alatt főleg fordított és írt, de nem publikált.
1958	Felcsúgól veszi Radnóti Zsuzsát.
1963	Eljön a gyógyszergyárból.
1966	A Jeruzsálemi herceg című kötetben megjelenik a Macskajáték. A Kortársban kisregényként megjelenik a Tótkék.
1967	Kazimir Károly rendezésében megírja a Tótkék színpadi változatát, Latinovits alakítja a főszerepet.
1968	Megjelenik az Egyperces novellák. Első infarktus.
1969	Fábi Zoltán megrendezi a Tótkékot az Isten hozta, őrnagy úr című filmet Latinovits és Sinkovits Imre főszereplésével. Ekkor mutatja volna be a Vigzárakat a Pesti a vízvíztorban című drámáját, de helyette tíz évig inkább megállította ezt.
1971	Bemutatták Szolnok Székely Gábor rendezésében a Macskajátékot, három nappal később Várkonyi Zoltán a Vigzárakban szerzőkötetét a darabot.
1972	Film készült a Macskajátékból
1977	Rozsokallás
1978	Második infarktus
1979	Bemutatták végre a Pesti a vízvíztorban című darabot. Május 9-én összeesett a gerince, június 24-én szívroham következtében elhunyt.